

KOMPARATIVNI PRIKAZ SUSTAVA PAUŠALNOG OPOREZIVANJA DOHOTKA OBRITNIKA FEDERACIJE BIH I REPUBLIKE HRVATSKE

Pregledni članak

Siniša Bilić, email: sbilic.mostar@gmail.com

Internacionalni univerzitet Travnik,

Sanda Livia Maduna, email: maduna.livia@gmail.com

Zelena Dolina, Trg pobjede 16, Slavonski Brod,

Branimir Vujčić, email: ravnatelj.natura-slavonica@bpz.hr

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Brodsko-posavske županije -
Natura Slavonica,

Sažetak: Radom se analizira oporezivanje obrtnika u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka od samostalne djelatnosti Federacije BiH i Republike Hrvatske. Oporezivanje dohotka ne podliježe potrebi usklađivanja i koordinacije s pravnom stečevinom propisa EU, te se kao takvo njegovo uređivanje prepušta neovisnom uređivanju matičnih zemljama, uz uvjet da ne narušava temeljna načela slobodnog kretanja dobara, ljudi, usluga i kapitala. Pravni okvir oporezivanja jedan je od čimbenika donošenja odluke o ulasku u poduzetnički pothvat, te je poznavanje Zakona o porezu na dohodak i Pravilnika o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti odnosno Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak, poreznim obveznicima koji obavljaju samostalne djelatnosti obrta i djelatnosti srodnih obrtničkim bitan element doprinosa strategiji razvoja društva, kroz izbor modela oporezivanja prihoda poreznih obveznika primjenom željenog modela, koji će ujedno osigurati plaćanje poreza uz uvažavanje ekonomske snage poreznog obveznika. Kroz rad se daje prikaz pojedinačnih sustava paušalnog oporezivanja obrtnika te usporedni pregled sustava, s prednostima koje u odnosu na druge oblike izbora sa sobom nose.

Ključne riječi: paušalno oporezivanje, računovodstvo obrtnika, godišnja prijava poreza na dohodak

COMPARATIVE OVERVIEW OF THE SYSTEM OF FLAT-RATE TAXATION OF INCOME IN THE FEDERATION BIH AND THE REPUBLIC OF CROATIA

Abstract: The paper analyzes the taxation self-employment who are in the system of flat-rate taxation of income from self-employment of the Federation BiH and the Republic of Croatia. Income taxation is not subject to the need to harmonize and coordinate with the acquis communautaire, and as such it is left to the independent regulation of home countries, provided that they do not violate the fundamental principles of free movement of goods, people, services and capital. The legal framework of taxation is one of the factors in making the decision to enter an entrepreneurial venture, and knowledge of the Income Tax Act and the Ordinance on flat-rate taxation of self-employment and the Ordinance on the application of the Income Tax Act to taxpayers performing independent trades and related activities an essential element of contribution to the development strategy of the company, through the choice of taxpayer income taxation model by applying the desired model, which will also ensure the payment of taxes while respecting the economic strength of the taxpayer. The paper provides an overview of individual systems of flat-rate taxation self-employment and a comparative overview of the system, with the advantages that it brings in relation to other forms of choice.

Keywords: flat-rate taxation, accounting, annual income tax return

UVOD

Brojni su zahtjevi koji se stavljaju pred suvremene porezne sustave, od njihovih unifikacija, pa sve do smanjenja poreznog opterećenja, te osiguranja njihove jednostavnosti. Fiskalnom politikom, kao sredstvom makroekonomske politike, kreira se porezna politika kojom države primjenjuju željenu fiskalnu politiku. Sastavnicu poreznog sustava, kako Republike Hrvatske tako i Federacije Bosne i Hercegovine, predstavlja i paušalno oporezivanje dohotka od samostalne djelatnosti, koje pretpostavlja određena pravna rješenja, zakonskih i podzakonskih akata, kako bi se obuhvatili različiti oblici stjecanja dohotka, radi lakšeg donošenja odluke o ulasku u poduzetničku inicijativu, odnosno prijelaza iz sive emisije gospodarenja u sustav paušalnog oporezivanja dohotka. Obrtnike u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka očekuju prednosti, od jednostavnosti vođenja knjigovodstvenih i poreznih evidencija, pa sve do nižih osnovica za obračunavanje doprinosa i mogućnost planiranja poreznih obveza. Za unapređenje poreznog sustava ključno je izučavati metodologije različitih poreznih politika. S ciljem usavršavanja postojećeg poreznog sustava, posebno u modalitetima izbora načina oporezivanja dohotka, dana je mogućnost, pojedinim kategorijama poreznih obveznika izbora paušalnog plaćanja poreza na dohodak i prireza.

PAUŠALNO OPOREZIVANJE DOHOTKA

Sustav oporezivanja dohotka temelji se na Zakonu o porezu na dohodak kao i Zakonu o doprinosima. Zakonom o porezu na dohodak definiraju se obveznici poreza na dohodak, predmet oporezivanja, porezna osnovica, porezni period, stopa poreza na dohodak, te načini obračunavanja i plaćanja poreza na dohodak [1]. Paušalno oporezivanje jedan je od oblika oporezivanja kojima je porezna politika u službi strategije razvoja društva, gdje se primjenom navedenog modela oporezivanja prihoda poreznih obveznika osigurava plaćanje poreza istovremeno uvažavajući ekonomsku snagu pojedinaca kao poreznog obveznika [2]. Primjena metode oporezivanja u skladu sa sustavom paušalnog oporezivanja dohotka temelji se na tome da porezni obveznik izdavanjem računa naplaćuje bruto cijenu prodanog proizvoda ili pružene usluge, dok poreze i doprinose naknadno samostalno plaća. Izborom paušalnog plaćanja poreza na dohodak porezni obveznik procjenjuje svoj ukupni godišnji primitak, te će u skladu s procjenom tijekom godine plaćati obvezne poreze i doprinose. Sloboda procjene primitaka omogućuje mu manje akontativne uplate poreznih obveza, ali i obvezu da ako primitak tijekom poreznog razdoblja bude veći od procijene procijenjenog iznosa primitaka, početkom sljedećeg poreznog razdoblja podmiri razliku za prethodnu godinu, te akontacije plaća akontativno u skladu s primicima prethodnog razdoblja [3].

OBILJEŽJA PAUŠALNOG OPOREZIVANJA DOHOTKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost obrta, poljoprivrede i šumarstva imaju mogućnost izabrati paušalno plaćanje poreza na dohodak i prirez. Pravilnikom o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti predviđena je opcija paušalnog oporezivanja fizičkih osoba, koje nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost, s godišnjim primicima poreznog razdoblja ispod 300.000,00 kuna. Ako tijekom poreznog razdoblja ostvarenim prihodom prijeđu navedeni

cenzus, Porezna će uprava ukinuti prethodno doneseno rješenje o paušalnom oporezivanju dohotka i donijeti novo rješenje kojim se obvezuju plaćati predjuam poreza na dohodak i voditi poslovne knjige. Porezni obveznik u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka samostalno utvrđuje poreznu osnovicu za obračun i plaćanje porez na dohodak poreznog razdoblja, te ima obvezu istekom poreznog razdoblja nadležnoj ispostavi Porezne uprave dostaviti Izvješće o paušalnom dohotku od samostalne djelatnosti i uplaćenom paušalnom porezu na dohodak i prirezu poreza na dohodak, radi utvrđivanja konačne porezne obveze. Izvješće o paušalnom dohotku od samostalne djelatnosti i uplaćenom paušalnom porezu na dohodak i prirezu poreza na dohodak sadrži podatke o stvarnom prometu obrtnika i koristi se kao osnovica utvrđivanja stvarne porezne obveze. Porezna osnovica dohotka od samostalne djelatnosti obuhvaća sve prihode koje porezni obveznik ostvari u tijeku porezne godine, te predstavlja razliku između svih prihoda, koje ostvari od samostalne djelatnosti, i svih rashoda koji su u cijelosti i direktno povezani s ostvarenjem prihoda, u tijeku poslovne godine. Uvjet priznavanja rashoda je nastanak troška direktno povezanog za danu vrstu djelatnosti, neophodnog da bi se djelatnost obavljala, tj. da bi bili predmetom odbitka [4]. Godišnji paušalni dohodak za samostalnu djelatnost utvrđuje se kroz pet kategorija, ovisno o ostvarenim godišnjim primicima. U prvu kategoriju ulaze obrtnici koji ostvare do 85.000 kuna godišnjih primitaka, dok su u petoj kategoriji obrtnici s ostvarenim dohotkom od 230.000 do 300.000 kuna. Paušalno plaćanje poreza na dohodak i prirez olakšava donošenje odluke o pokretanju vlastitog posla, posebno osobama koje se već nalaze na tržištu rada, bilo kroz rad na ugovor o radu ili imaju stalno zaposlenje i uz njega dodatne honorarne poslove, osiguravajući manje poreze i doprinose odnosno veću mogućnost zarade [5]. Istovremeno sustav paušalnog oporezivanja dohotka od samostalne djelatnosti pruža mogućnost osobama koje po osnovu samostalne djelatnosti, kao osnovnog zanimanja, ostvaruju dohodak da kao obrtnici ostvaruju drugi dohodak [3]. Uz neznatne troškove pokretanja obrta u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka obrtnika pogodnost su i niski troškovi poslovanja, koji uključuju mjesečno održavanje računa u banci i članarine Hrvatskoj obrtničkoj komori, te izostanak obveze vođenja knjigovodstva, izuzev knjige prometa, u koju se evidentiraju iznosi naplaćeni u gotovini kao i bezgotovinskim putem, za svaku isporuku i obavljenju uslugu uz obvezu izdavanja računa propisanog sadržaja. Zakon o trgovini je dodatno propisao obrtnicima koji u maloprodaji prodaju vlastite proizvode obvezu vođenja Knjige popisa o nabavi i prodaji robe. Prijava obrtnika u registar poreznih obveznika se podnosi Poreznoj upravi nadležnoj prema mjestu prebivališta ili uobičajenog boravišta u roku osam dana od dana početka obavljanja samostalne djelatnosti putem obrasca Prijava radi upisa u registar poreznih obveznika [6]. Prilikom otvaranja ili zatvaranja obrta u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka u tijeku godine, porezi, prirezi i doprinosi obračunavaju se i plaćaju proporcionalno razdoblju trajanja poslovanja obrta [3]. Obrtnik u sustavu paušalnog plaćanja poreza na dohodak i prirez porezne obveze plaća tromjesečno, s tim da za slučaj kašnjenja uplate neće biti kažnjen, nego će Porezna uprava u izvještaju početkom sljedeće godine navesti iznos koji treba doplatiti u zadanom roku s uračunatim zateznim kamatama.

OBIJEŽJA PAUŠALNOG OPOREZIVANJA DOHOTKA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Poreznim obveznicima u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji obavljaju samostalnu djelatnost obrta i djelatnosti srodnih obrtu, poljoprivrede i šumarstva, slobodnih zanimanja, te drugih samostalnih djelatnosti, uz uvjet da nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost, moguće je izabrati opciju poslovanja u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka obrtnika, u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak, odnosno Pravilniku o primjeni Zakona o porezu na dohodak.

Porezni obveznici u sustavu paušalnog oporezivanja poreza na dohodak ne moraju voditi poslovne knjige, niti su dužni izdavati račune, odnosno dohodak ne utvrđuju na temelju poslovnih knjiga, s izuzetkom obrtnika koji osim gotovinskom ostvaruju i bezgotovinski promet s pravnim osobama, kada su dužni plaćati i porez po odbitku od 10% svake bezgotovinski naplaćene transakcije, s tim da se odbijeni i uplaćeni porezi smatraju konačnom poreznom obvezom. Kako bi ostvarili pravo na paušalno oporezivanje dohotka obrtnika, moraju Poreznoj upravi podnijeti Zahtjev za utvrđivanje mjesečnog paušalnog iznosa i dokaz da ispunjavaju Pravilnikom o primjeni Zakona o porezu na dohodak navedene kriterije, o čemu se izdaje rješenje. Obrtnici u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka porez na dohodak u paušalnom iznosu plaćaju u mjesečnim iznosima, ovisno o vrsti djelatnosti, do 15-tog u mjesecu za prethodni mjesec. Izuzetak su obrtnici koji vode bezgotovinski promet s pravnim osobama, koji su dužni voditi Knjigu prometa i u nju evidentirati ostvareni bezgotovinski promet. Porezni obveznici kojima je odobreno plaćanje poreza na dohodak u paušalnom iznosu svrstani su u pet kategorija prema visini mjesečne akontacije poreza na dohodak i plaćaju je u rasponu od trideset do osamdeset konvertibilnih maraka, ovisno o djelatnosti koju obavljaju. Najniže mjesečne obveze predviđene za obveznike koji obavljaju stare i tradicionalne zanate, dok su najviše predviđene za obveznike koji obavljaju prijevoz tereta jednim prijevoznim sredstvom nosivosti do osam tona. Prilikom promjene kriterija za paušalno oporezivanje dohotka obrtnika porezna uprava donosi rješenje o utvrđivanju dohotka od samostalne djelatnosti na osnovu poslovnih knjiga, do kraja mjeseca koji slijedi iza mjeseca u kojem su prestali uvjeti za paušalnim oporezivanjem dohotka obrtnika.

ZAKLJUČAK

Teško je izgraditi sustav oporezivanja koji će zadovoljiti više poreznih načela, kako bi se osigurala njihova pravednost, učinkovitost, jednostavnost i izdašnost. U potrazi za odgovarajućim poreznim rješenjima jedno od njih je, u radu predstavljeno, paušalno oporezivanje dohotka obrtnika. Prikaz paušalnog oporezivanja obrtnika, kako u Republici Hrvatskoj tako i Federaciji Bosne i Hercegovine, prezentira postupak podnošenja zahtijeva za prijavljivanjem paušalnog oporezivanja obrta, specifičnosti paušalnog oporezivanja te prednosti koje paušalno oporezivanje sa sobom nosi u odnosu na utvrđivanje dohotka od samostalne djelatnosti na temelju knjiga. Kroz jednostavnost vođenja i niske troškove otvaranja obrta, u sustavu paušalnog oporezivanja dohotka obrtnika, potiče se ulazak u svijet poduzetništva ali i potencijalno regrutiraju osobe koje su ostvarivale svoj dohodak u sivoj zoni poslovanja, čime se potiče zapošljavanje, osigurava punjenje proračuna i fondova. Paušalno oporezivanje dohotka je obrtnicima poželjan sustav oporezivanja dohotka zbog manjeg iznosa doprinosa i izostanka obveze vođenja knjigovodstva. Jednostavnost obveznih evidencija o poslovanju obrtnika koji su uključeni u sustav paušalnog oporezivanja dohotka premisa je koju se ne treba posebno dokazivati. Temeljna razlika paušalnog oporezivanja dohotka obrtnika u Republici Hrvatskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine nalazi se u cenzusima oporezivanja te obvezi izdavanja računa, fiskalizaciji, dok su niski troškovi poslovanja, mogućnost obavljanja obrta kao dodatne djelatnosti, uz izostanak vođenja poslovnih knjiga i planiranja poreznih obveza, zajedničke značajke, prednosti i izravan poticaj razvoju poduzetničke klime i prijavljivanja stečenog dohotka.

LITERATURA

- [1] Krajina, A., Bilić, S., Hadžimehanović, H. (2012): Sustav poreza na dohodak i doprinosa u Federaciji BiH, Zbornik radova sa stručno-naučne rasprave: Poreska reforma u funkciji posticanja privrednog razvoja i novog zapošljavanja, Vitez. str. 19-32.
- [2] Bilić, S., Muminović, M. (17/2020): Paušalno oporezivanje dohotka obrtnika, NIR, Internacionalni univerzitet Brčko Distrikt BiH, str. 68-73.
- [3] Mahović Komljenović, M. (11/2017): Paušalno oporezivanje samostalne djelatnosti u 2018. i obveze za 2017. godinu, RRIF, str. 178-187.
- [4] Bilić, S., Muminović, M., Pečković, M. (11/2017): Implikacije primjene Zakona o porezu na dobit, NIR, Internacionalni univerzitet Brčko Distrikt BiH, str. 14-20.
- [5] Milun, T., Mardešić, J., Ružić, J. (2018): Primjena postotnog računa u određivanju poreza i doprinosa kod paušalnog obrta, Poučak, Časopis za metodiku i nastavu matematike, Hrvatsko matematičko društvo, str. 67-79.
- [6] Prijava radi upisa u registar poreznih obveznika, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_obrasci/Documents/POREZ%20NA%20DOHODAK/RPO.pdf (11.11.2021.).

